

**MINISTERUL EDUCAȚIEI AL REPUBLICII MOLDOVA
UNIVERSITATEA DE STAT DIN MOLDOVA**

**Cu titlu de manuscris
C.Z.U. 349:339.543 (478) (043.3)**

CIOBANU OCTAVIAN

**FUNDAMENTELE TEORETICO-PRACTICE ÎN CONTROLUL
VAMAL**

SPECIALITATEA: 552.03. Drept financiar (bancar, fiscal, vamal)

Autoreferatul tezei de doctor în drept

CHIȘINĂU, 2015

Teza a fost elaborată în cadrul Departamentului Drept Public a Facultății de Drept a Universității de Stat din Moldova.

Conducător științific:

CÂRNAȚ Teodor, doctor habilitat în drept, profesor universitar

Referenți oficiali:

1. **COSTACHI Gheorghe**, doctor habilitat în drept, profesor universitar, AȘM
2. **ARMEANIC Alexandru**, doctor în drept, conferențiar universitar, ASEM

Componența Consiliului Științific Specializat:

1. **GUCEAC Ion**, președinte, doctor habilitat în drept, profesor universitar, m.c.
2. **MOCANU Victor**, secretar științific, doctor în drept, conferențiar universitar
3. **BALMUȘ Victor**, doctor habilitat în drept, conferențiar cercetător
4. **BANTUȘ Anatol**, doctor în drept, profesor universitar
5. **COBĂNEANU Sergiu**, doctor în drept, profesor universitar
6. **ERHAN Ianuș**, doctor în drept, lector superior universitar
7. **LOBANOV Natalia**, doctor habilitat în științe economice, profesor universitar

Susținerea va avea loc la 30 decembrie, ora 16, în ședința Consiliului Științific Specializat D 30.552.03 – 02 din cadrul Universității de Stat din Moldova (mun. Chișinău, str. Alexei Mateevici nr. 60, bloc IV, aud 222).

Teza de doctor și autoreferatul pot fi consultate la Biblioteca Națională a Republicii Moldova și Biblioteca Universității de Stat din Moldova și la pagina WEB a C.N.A.A. (<http://www.cnaa.md>).

Autoreferatul a fost expediat la 28 noiembrie 2015

Secretar științific al Consiliului Științific Specializat:

Mocanu Victor, doctor în drept, conferențiar universitar

Conducător științific:

Cârnaț Teodor, doctor habilitat în drept, profesor universitar

Autor:

Ciobanu Octavian

REPERELE CONCEPTUALE ALE CERCETĂRII

Actualitatea temei. Trecerea mărfurilor și mijloacelor de transport peste frontiera vamală a Republicii Moldova este legată de îndeplinirea anumitor proceduri vamale, și anume: alegerea regimului sau destinației vamale, perfectarea actelor vamale, achitarea drepturilor de import sau export. Dintre acestea un rol deosebit îl are controlul vamal, care este efectuat în diferite forme și este are drept scop depistarea, contracararea și prevenirea încălcărilor legislației vamale la trecerea mărfurilor și mijloacelor de transport peste frontiera vamală.

Actualitatea temei se datorează proceselor de transformare, prin care trece sistemul vamal al Republicii Moldova, reieșind din angajamentele asumate în procesul de integrare europeană. Astfel, ideea de bază ar fi următoarea – controlul vamal este o pârghie a statului de asigurare a legalității operațiunilor de import-export, iar pe de altă parte garantarea minimului de intervenție din partea organelor vamale asupra proceselor ce au loc în activitatea agenților economici credibili.

Actualmente standardele relevante stabilite accentuează aplicabilitatea unor noi forme de control vamal, cum ar fi controlul anterior vămuirii și controlul ulterior vămuirii. În acest sens, relevant apare faptul, că aplicarea standardelor internaționale direcționează instituția controlului vamal spre apărarea valorilor constituționale și anume a drepturilor și libertăților omului la trecerea peste frontiera statului, problemelor securității naționale a statului.

În general, controlul vamal este o formă a controlului de stat. Competențe exclusive pentru efectuarea acestuia o au organele vamale. Importanța controlului vamal pentru activitatea de ocrotire a normelor de drept a statului în ansamblu este evidentă, fiind un mijloc important pentru elucidarea încălcărilor normelor vamale, a încălcărilor fiscale și a acțiunilor ilicite cu caracter economic. Colaboratorii organelor vamale contracarează tentativele de introducere pe teritoriul țării a substanțelor narcotice, a armamentului și a altor obiecte interzise la trecerea peste frontiera vamală. În acest sens, controlul vamal devine o instituție de bază a dreptului vamal și una din funcțiile importante a organelor vamale.

Misiunea controlului vamal este condiționată de implicarea continuă a factorilor de decizie naționali în vederea stabilirii desfășurării unei activități specializate de control și supraveghere a organelor vamale, efectuată în mod sistematic și în scopul asigurării respectării legislației vamale și a actelor normative subordonate. Un loc aparte revine perfecționării reglementărilor vamale în scopul realizării sarcinilor în domeniul activității vamale, ridicarea eficacității și optimizarea activității organelor vamale. Procesul perfecționării practicii normative și procesuale desfășurate de organele vamale trebuie direcționat spre ridicarea obiectivității și operativității, legalității, corectitudinii și responsabilității instituției cercetate. În condițiile actuale procesul controlului vamal necesită o racordare la normele juridice internaționale reflectate în Convențiile internaționale.

Controlul vamal se definește ca un ansamblu de acțiuni întreprinse de organele vamale pentru asigurarea respectării ordinii și a regulilor, în conformitate cu care persoanele realizează dreptul de trecere peste frontiera vamală a mărfurilor și mijloacelor de transport.

Un element al evoluției și modernizării controlului vamal revine elementului funcțional și anume mecanismului controlului vamal, format din sistemul formelor de efectuare a

acestui. Forma este o categorie care desemnează structura internă și externă a unui conținut, modul de organizare a elementelor din care se compune un obiect sau un proces. Diversitatea formelor controlului vamal permite verificarea amănunțită nu doar a mărfurilor și mijloacelor de transport introduse și scoase, ci și activitatea subiecților activității economice externe. Cu părere de rău aspectele separate ale mecanismului de înlăptuire a diferitor direcții ale controlului vamal nu dispun de reglementări corespunzătoare, care ar satisface cerințele protejării drepturilor și intereselor legale ale persoanelor fizice și juridice, fapt ce i-a determinat pe autorul studiului în cauză să întreprindă prezenta cercetare. Suprapunerea normelor dreptului creează premise care scad nivelul obiectivității controlului vamal. Indicatorii corectitudinii efectuării controlului vamal sunt posibilitățile depistării acțiunilor ilegale ale subiecților activității economice externe. Scoaterea la iveală a problemelor, neajunsurilor și a golurilor în legislație, este scopul de bază pe care am dori să-l urmărim.

Subiecții comerțului internațional în procesul controlului vamal deseori se confruntă cu probleme greu de rezolvat, apărute ca urmare a barierelor administrative create nefondat în comerțul internațional. În condițiile actuale este important să se stabilească un coraport juridic în aplicarea măsurilor de reglementare statală a activității economice externe la respectarea drepturilor și intereselor subiecților acesteia. În lucrarea de față am încercat să completăm deficiența care s-au creat în știința juridică și să propunem introducerea unor recomandări de perfecționare a bazei legale și a practicii în acest domeniu.

Descrierea situației în domeniul de cercetare și identificarea problemelor de cercetare. Constatăm că, în prezent controlul vamal se efectuează exclusiv în scopul respectării legislației vamale. Strategia dezvoltării reglementării juridice a controlului vamal reiese din principiul selectivității care se bazează pe utilizarea sistemului de analiză a riscurilor. În lucrare sunt generalizate lacunele reglementării juridice a controlului vamal, în legătură cu care sunt înaintate modalități de completare a acestora.

Indicatorul eficacității controlului vamal este creșterea volumului comerțului internațional și scăderea numărului încălcărilor legislației vamale. Reieșind din faptul că majoritatea acestor încălcări se comite cu scopul de a micșora nivelul plăților vamale, prin efectuarea controlului vamal, statul își asigură realizarea funcțiilor sale fiscale.

Instituția controlului vamal este un segment puțin cercetat și analizat în doctrina din Republica Moldova. Tema respectivă este abordată tangențial în lucrările autorilor: Erhan I., Sîrbu E., Melnic V., Ursu V., Calenic N., Obreja E., Pasat A.O., Mincu G., Furdui V., Radu Gh.

Astfel, în lucrarea „Drept vamal comunitar”, autorii Erhan I. și Cârnaț T., examinează controlul vamal prin prisma prevederilor din legislația comunitară. Codul Vamal al Uniunii, în art.25 stabilește că, „Autoritățile vamale pot efectua toate controalele vamale pe care le consideră necesare”. Prin „controale vamale” se înțeleg operațiunile specifice efectuate de autoritățile vamale în scopul asigurării aplicării corecte a legislației vamale sau a altor dispoziții care reglementează intrarea, ieșirea, tranzitul, transferul, antrepozitivarea și destinația finală a mărfurilor care circulă între teritoriul vamal al Comunității și alte teritorii.

Alți autori, și anume Sîrbu E. și Melnic V., în lucrarea „Reglementări vamale”, nu se referă direct la controlul vamal, dar în urma examinării regimurilor și destinațiilor vamale,

putem stabili termenii aplicării supravegherii vamale, ca formă a controlului vamal. În aceeași ordine de idei, autorul Radu Gh., examinează destinațiile vamale în dreptul vamal comunitar, care la fel stabilește momentul apariției și finisării supravegherii vamale în funcție de regimul aplicat mărfurilor sau mijloacelor de transport. Însă în lucrările respective nu este examinat conceptul, formele și sarcinile controlului vamal, ceea ce nu ne permite să facem o analiză a subiectului în cauză și să cunoaștem esența acestuia.

În următoarea cercetare „Activitatea vamală în Republica Moldova și fenomenul corupției” grupul de autori Obreja E., Gâscă V., Calenic N. menționează că procedurile vamale includ câteva etape: 1) operațiunile prealabile, 2) depozitarea provizorie sub supraveghere vamală, 3) declararea mărfurilor și mijloacelor de transport și 4) controlul vamal documentar, controlul fizic al mărfurilor și mijloacelor de transport, precum și alte forme de control vamal prevăzute de legislație. Susținem ideea dată, totuși nu întâlnim o analiză și cercetare științifică cu privire la controlul vamal.

Conceptul controlului vamal și formele acestuia este cercetat în literatura de specialitate de către savanții din România, care au încercat tangențial să trateze subiectul. Astfel, cu privire la noțiunea controlului vamal, la formele și scopul acestuia s-au expus următorii autori din România: Caraiani Gh., Cazacu C., Moldovan A.T., Condor I., Condor S.C., Mladen C., Diaconu G.Ș., ș.a.

Analiza instituției controlului vamal, principiile și formele acestuia se constată în lucrările savanților ruși: Nozdraciov A.F., Gabricidze B.N., Halipov S.V., Tolcușkin A.V., Timoșenco I.V., Bakatva O.Iu., Cerneavski A.G., Rassolov M.M., Ariașvili N.D., Zavrjajnih M.L., Jireaeva E.V., Gorbuhov V.A., Adriașin H.A., Svinuhov V.G., Balakin V.V., Bogomolova A.A., Bekeșev C.A., Kruglov A.S., Moiseev E.G., și alții, care, în măsură specială, au tratat subiectul în cauză și au propus soluții pentru rezolvarea problemelor apărute în procesul realizării controlului vamal.

Instituția controlul vamal, ca parte indispensabilă a dreptului vamal, a fost studiată în complexitate în literatura de specialitate rusă și tangențial având o abordare în lucrările autorilor români, concluziile derivând din cerințele normative înaintate de „acquis-ul comunitar cu privire la trecerea mărfurilor și mijloacelor de transport peste frontiera vamală.

Scopul și obiectivele lucrării. Scopul prezentei lucrări îl constituie analiza științifică a instituției controlului vamal, prin determinarea conceptului de control vamal, a formelor acestuia, a procedurii efectuării controlului vamal, a mijloacelor tehnice utilizate la realizarea acestuia, precum și formularea recomandărilor practice pentru creșterea eficacității acestui control.

Din aceste considerente controlul vamal este supus unei examinări teoretico-practice, fiind analizate accepțiunile acestuia prin prisma opiniilor dezvoltate de către doctrinarii științelor juridice, și mai ales prin prisma actelor și convențiilor internaționale care consacră o multitudine de prevederi și recomandări, conținutul cărora necesită în mod obligatoriu o aplicabilitate și în plan național. Cercetarea noastră implică ipoteza controlului vamal ca un ansamblu de acțiuni întreprinse de organele vamale pentru asigurarea respectării regulilor, în conformitate cu care persoanele realizează dreptul de trecere peste frontiera vamală a mărfurilor și mijloacelor de transport.

În vederea realizării acestui scop, în cadrul cercetării științifice au fost stabilite următoarele **obiective** atingerea cărora condiționează soluționarea problemei științifice:

- a) a dezvălui cadrul juridic național și internațional în domeniul controlului vamal;
- b) a identifica și defini conceptul de control vamal;
- c) a stabili și analiza principiile și formele controlului vamal;
- d) a determina rolul sistemului de analiză a riscurilor la stabilirea formei controlului vamal;
- e) a determina elementele definiției ale controlului documentar și informațional al mărfurilor;
- f) a stabili realizarea controlului fizic al mărfurilor și mijloacelor de transport;
- g) a analiza controlul corporal ca formă excepțională a controlului vamal;
- h) a identifica supravegherea vamală drept o etapă specifică a controlului vamal;
- i) a determina aspectele de realizare a controlului ulterior;
- j) a identifica mijloacele tehnice aplicate la realizarea controlului vamal;
- k) a stabili particularitățile expertizei mărfurilor la efectuarea controlului vamal.

Metodologia cercetării științifice. Metodele cercetării ne-a servit resursă valabilă pentru abordarea științifică a problemelor controlului vamal. Astfel, suportul metodologic al lucrării se bazează pe studierea materialului doctrinar-teoretic, normativ-legislativ și practic, prin aplicarea următoarelor metode: istorică, comparativă, sistemică, analizei și a cercetării complexe. Nivelul de argumentare al tezelor susținute se bazează pe studierea doctrinei, legislației și practicii existente în dreptul vamal.

Astfel, cercetarea este una interpretativă, iar formularea concluziilor s-a realizat nu doar prin examinarea teoretică a problemei vizate, ci și prin empirismul bazat pe experiență. Pentru aprecierea materialului doctrinar analizat s-a recurs la metoda analizei și sintezei, iar punctele de vedere contradictorii au fost analizate prin opinii și concepte proprii.

Noutatea și originalitatea științifică. Caracterul inovator al rezultatelor obținute este determinat de faptul că în premieră în știința dreptului vamal al Republicii Moldova a fost efectuată o cercetare a problematicii instituției controlului vamal, din perspectiva reperelor teoretice ale accepțiunii, esenței și naturii juridice, a caracterelor și a particularităților acesteia, în baza căreia au fost formulate concluzii și recomandări teoretice în vederea perfecționării legislației de referință.

Problema științifică importantă soluționată în domeniu constă în analiza complexă și multidimensională teoretico-practică a instituției controlului vamal în vederea evidențierii principiilor specifice de realizare a controlului vamal, a formelor controlului și a procedurii de control vamal din Republica Moldova, fapt care a condus la clarificarea pentru teoreticieni și practicieni din domeniul vamal a principiilor, formelor și procedurilor de control vamal pentru creșterea eficacității acestuia din perspectiva analizei riscurilor.

Semnificația teoretică a cercetării este completată de o analiză științifică a examinării particularităților instituției controlului vamal; printr-o contribuție considerabilă la dezvoltarea fundamentelor teoretice autohtone privind natura și esența juridică a controlului vamal; racordat realităților prezente în practica organelor vamale; exemplificarea clară a formelor controlului vamal conectate la realitățile prezente în doctrină și practică; evidențierea

criteriilor și a parametrilor specifici, a elementelor definiției ale controlului documentar și informațional al mărfurilor, controlului fizic al mărfurilor și mijloacelor de transport, controlului corporal ca formă excepțională a controlului vamal și supravegherea vamală ca etapă specifică a controlului vamal, luând în considerare interesele generale și particulare implicate la aceste forme de control vamal. Conceptele reformulate ale controlului vamal și principiile acestuia, precum și formele de realizare a controlului vamal sau a mijloacelor tehnice aplicate la efectuarea controlului vamal, vor facilita procesul de modificare și completare a cadrului legal de activitate a organelor vamale.

Valoarea aplicativă a lucrării presupune că analiza instituției controlului vamal va fi utilă pentru mediul academic, procesul științifico-didactic, precum și pentru persoanele care activează în cadrul organelor vamale pentru o înțelegere mai bună a mecanismului de realizare a controlului vamal, precum și fundamentarea științifică a activității de transpunere și realizare în practică a formelor de control vamal. De asemenea, importanța studiului implică repere utile în vederea reglementărilor legale ale controlului vamal și are drept scop recomandări în vederea modificării și optimizării cadrului legislativ-normativ în domeniul controlului vamal. Drept urmare, propunerile de *lege ferenda* înaintate le considerăm a fi utile pentru dezvoltarea legislației vamale naționale, în general, și a prevederilor ce determină procedura de realizare a controlului vamal, în special.

Rezultatele științifice principale înaintate spre susținere:

1. A fost stabilită misiunea controlului vamal ca o totalitate de măsuri administrative și financiare care limitează libertatea conduitei persoanei controlate, care prin metodele și tehnicile proprii folosite vizează întărirea ordinii de drept, a disciplinei și responsabilității, gestionarea mai bună a resurselor economice și cele umane de care dispun instituțiile statale și persoanele private, lichidarea lipsurilor, deficiențelor și abaterilor existente în domeniul de referință, asigură dezvoltarea economică și creșterea financiară care contribuie la asigurarea unui nivel de trai corespunzător și a unei politici sociale eficiente.

2. A fost argumentată necesitatea identificării obiectului controlului vamal ca reprezentând relațiile de funcționare continuă a sistemului economico-social, a performanțelor acestuia în raport cu obiectivele pe care și le-a propus, comparația făcându-se prin prisma unor criterii și standarde prestabilite în vederea prevenirii abaterilor.

3. A fost demonstrată importanța formelor de efectuare a controlului vamal, ca fiind o categorie care desemnează structura internă și externă a controlului, modul de organizare a elementelor din care se compune acest proces. În legătură cu faptul că în legislația Republicii Moldova nu există o definiție clară a formelor controlului vamal, s-a propus elaborarea și consolidarea art. 185 al Codului Vamal al Republicii Moldova a unui concept nou privind forma controlului vamal.

4. Au fost reflectate aspectele definiției ale controlului vamal documentar, controlului vamal fizic al mărfurilor, controlului vamal corporal, ulterior și supravegherea vamală ca forme distincte ale controlului vamal, prin determinarea regulilor de efectuare a fiecărei forme și de aplicare a mijloacelor tehnice de control vamal la introducerea, scoaterea sau tranzitarea mărfurilor și mijloacelor de transport în cadrul posturilor vamale de frontieră.

5. S-a demonstrat necesitatea aplicării mijloacelor tehnice de control vamal pentru a ridica semnificativ ponderea controlului și respectiv autenticitatea controlului vamal, stabilirea statisticii vamale, sporirea eficacității controlului vamal în domeniul căutării și depistării contrabandei și a încălcărilor regulilor vamale, iar în mod special, accelerarea și simplificarea procedurii controlului vamal.

6. Au fost formulate propuneri concrete în vederea necesității fortificării instituției controlului vamal pentru a facilita înțelegerea și executarea în practică a procedurii de control vamal.

Implementare rezultatelor științifice s-a produs prin expunerea concluziilor științifice și a rezultatelor principale ale cercetării în cadrul ședinței departamentului „Drept Public” al Facultății de Drept a Universității de Stat din Moldova. Rezultatele cercetării științifice au fost utilizate la elaborarea cursului Drept vamal, predat de autor la Universitatea de Stat din Moldova (USM) anul II, ciclul I licență și cel de Control vamal la ciclul II masterat. Propunerile înaintate au fost prezentate grupului de lucru pentru modificarea legislației vamale de pe lângă Ministerul Economiei, în vederea perfecționării cadrului normativ existent.

Aprobarea rezultatelor științifice s-au produs prin expunerea concluziilor științifice și a rezultatelor principale ale cercetării în cadrul ședinței departamentului „Drept Public” al Facultății de Drept a Universității de Stat din Moldova.

Publicațiile la tema tezei. Concluziile și recomandările în baza tezei de doctorat și-au găsit reflectare în cele 8 articole publicate în reviste științifice naționale și de peste hotare, inclusiv în prezentările la conferințele științifico-practice internaționale cu un volum total de 4,19 c.a. (6 – în reviste științifice de specialitate, inclusiv 1 – în revistă din străinătate, 2 comunicări la foruri științifice, inclusiv 1 – comunicare cu participare internațională).

Volumul și structura tezei. Teza de doctorat este structurată în concordanță cu scopul și obiectivele cercetării științifice, fiind alcătuită din adnotare în trei limbi, lista abrevierilor, introducere, patru capitole, care conțin 15 paragrafe, concluzii generale și recomandări, bibliografie, anexe, declarație privind asumarea răspunderii și curriculum vitae.

Cuvinte-cheie: control vamal, formă a controlului vamal, analiza riscurilor, controlul documentar și informațional, control vamal fizic, controlul corporal, controlul ulterior vămuirii, supravegherea vamală, expertiza mărfurilor și mijloacelor de transport.

CONȚINUTUL TEZEI

În **Introducere** este argumentată actualitatea și importanța problemei abordate, sunt determinate scopul și obiectivele tezei, noutatea științifică a rezultatelor obținute, este menționată importanța teoretică și valoarea aplicativă a lucrării, sunt descrise modalitățile de aprobare a rezultatelor investigației, cu realizarea unui sumar succint al compartimentelor tezei.

Capitolul 1. **Analiza situației în domeniul controlului vamal.** Acest compartiment al lucrării este consacrat analizei viziunilor doctrinare asupra instituției controlului vamal.

O atenție aparte este acordată opiniilor autorilor români și ruși. Printre puținele studii din Republica Moldova evidențiem lucrarea autorului Erhan I. „Drept vamal comunitar”, lucrarea „Reglementări Vamale” semnată de Sîrbu E. și Melnic V. și altele. După analiza efectuată a lucrărilor din Republica Moldova, cu certitudine putem afirma că subiectul „controlul vamal” nu a fost cercetat pe deplin, făcându-se doar referiri legale tangențial cu alte subiecte. Puținele trimiteri la acest subiect nu tratează problematica controlului vamal. La fel, nu este definit conceptul controlului vamal, nu sunt determinate principiile controlului vamal și nu sunt examinate detaliat formele acestuia.

În literatura de drept română, autorii Moldovan A.T. [8], Mladen C., [7], [6], Condor I. și Condor S.C. [3]. Caraiani Gh. [1, p.127] abordează subiectul doar în manualele de drept vamal, fiind studiat ca un segment a ramurii de drept vamal, sau în manualele de drept vamal și fiscal, analizându-se prevederi tangențial raportate la controlul vamal, fără a stabili careva aspecte teoretico științifice la subiectul dat.

În opinia savantului Caraiani Gh. [1, p.127] controlul vamal este activitatea desfășurată de autoritatea vamală și are ca scop verificarea existenței și valabilității autorizației de import/export și a concordanței dintre conținutul documentelor însoțitoare ale mărfii și marfa în sine sub aspectul cantității, sortimentului și al altor parametri definitorii ai acestuia.

În comparație cu cercetările realizate de autorii din România, în lucrările savanților ruși găsim o descriere cu mult mai complexă a instituției controlului vamal. Sunt analizate din diferite puncte de vedere, atât principiile, cât și formele controlului vamal. Se face o examinare aparte a expertizei în procesul realizării controlului vamal, și a controlului valutar, în limitele competenței organelor vamale. Partea negativă a lucrurilor este că, nimeni nu a examinat controlul vamal în complexitatea lui, nu întâlnim monografiile la acest subiect. De cele mai dese ori dacă este cercetat subiectul controlului vamal aparte de restul instituțiilor de drept vamal, se examinează doar unele forme a controlului vamal. O cercetare complexă a tuturor formelor controlului vamal în ansamblu nu a fost realizată până la moment. Acest lucru ne propunem să îl facem pe parcursul lucrării respective.

Totalitatea actelor care reglementează conceptul controlului vamal, principiile de realizare a acestuia, formele de efectuare a controlului vamal reprezintă cadrul normativ al controlului vamal. Controlul vamal trebuie să fie efectuat în strictă conformitate cu Constituția Republicii Moldova, legislația națională și tratatele internaționale la care țara noastră este parte.

În special o atenție a fost acordată actelor legislative și normative subordonate legii, care reglementează conceptul controlului vamal, principiile de realizare a acestuia, formele și metodele de efectuare a controlului vamal reprezintă cadrul normativ al controlului vamal. S-a reiterat că controlul vamal trebuie să fie efectuat în strictă conformitate cu Constituția Republicii Moldova, legislația națională și tratatele internaționale la care țara noastră este parte. Principalele prevederi referitoare la controlul vamal se regăsesc în Codul Vamal al Republicii Moldova [2], Legi organice de specialitate și acte ale Serviciului Vamal.

Principalele reglementări naționale cu privire la controlul vamal sunt prezente în Codul Vamal al Republicii Moldova, în care capitolul V este dedicat în întregime controlului vamal. Art. 185 al Codului Vamal stabilește că, controlul vamal este efectuat de colaboratorul vamal și constă în: a) verificarea documentelor și informațiilor prezentate în scopuri vamale; b) controlul vamal (controlul mărfurilor și mijloacelor de transport, controlul corporal ca o formă excepțională de control vamal); c) evidența mărfurilor și mijloacelor de transport; d) interogarea verbală a persoanelor fizice și a persoanelor cu funcții de răspundere; e) verificarea sistemului de evidență și a dărilor de seamă; e¹) controlul ulterior prin reverificarea declarațiilor vamale; f) controlul depozitelor provizorii, antrepozitelor vamale, zonelor libere, magazinelor duty-free, altor teritorii și spații unde se pot afla mărfuri și mijloace de transport supuse controlului vamal sau unde se pot desfășura activități supuse supravegherii vamale; f¹) controlul ulterior prin audit postvămuire; g) efectuarea altor operațiuni prevăzute de prezentul cod și de alte acte normative. Golurile pe care le creează la moment actele normative în domeniul controlului vamal, prezența unor norme desuete, aplicarea neuniformă a acestora – sunt un motiv de a efectua cercetarea și de a propune măsuri de redresare a situației.

Instituția controlului vamal, ca parte indispensabilă a dreptului vamal, a fost studiată în complexitate în literatura de specialitate rusă și tangențial având o abordare în lucrările autorilor români, concluziile derivând din cerințele normative înaintate de „acquis-ul comunitar cu privire la trecerea mărfurilor și mijloacelor de transport peste frontiera vamală.

În context sunt identificate cele mai controversate problematice normative ale căror soluții se regăsesc în conținutul propriu-zis al lucrării.

Din punct de vedere doctrinar, controlul vamal rămâne a fi un domeniu neexplorat teoretico–științific, atât la nivel național, cât și internațional, atenție acordându-se la elaborarea reglementărilor în defavoarea teoretizării problemei.

Capitolul 2. **Dimensiuni teoretice privind conceptul controlului vamal și formele lui** este dedicat analizei conceptului de control vamal prin analiza componentelor privind esența, principiile și formele acestuia. Pentru prima dată s-au precizat momentele legate de locul și timpul efectuării controlului vamal, cât și în funcție de analiza riscurilor, care pretinde o procedură de control vamal adecvat, bazat pe redistribuirea optimală a resurselor.

În literatura juridică nu există o părere unanim acceptată referitoare la conceptul de control. În lucrările savanților-juriști adesea sunt discutate subiectele privind sistemul controlului, tipuri și forme, organele de control. Astfel, Cirkin V. E. consideră că: „controlul de stat este o activitatea generală și cumulativă, care se realizează cu ajutorul diferitor metode la realizarea funcției specifice de conducere statală [17, p.250]. Considerăm că, controlul în sistemul conducerii sociale este reflectarea informației privind starea reală a

lucrurilor și a îndeplinirii hotărârilor. Specificul raportului de control constă în aceea că dispune de un caracter punitiv statal, reprezentând astfel un raport de subordonare. Acest fapt presupune că fiecare subiect al controlului este asigurat cu competențe statale necesare pentru îndeplinirea scopurilor impuse controlului. Astfel, atribuțiile statale ale organelor care realizează controlul se manifestă prin faptul că în limita competenței acordate ele sunt în drept la intima lor convingere să controleze activitatea organelor subordonate, independent de voința acestora să determine aspectele asupra cărora este necesar controlul, să selecteze și să aplice în limita competenței măsuri de înlăturare a neajunsurilor depistate, atragerea la răspundere a persoanelor vinovate [5, p.130].

Într-o accepțiune largă, controlul este înțeles drept un sistem de instituții de stat și obștești, formând o totalitate de mecanisme sociale, ce influențează conduita umană cu scopul de a înlătura abaterile de la normele unanim recunoscute [13, p.23-27]. Susținem opinia autorului polonez Starosîțec E. care definește controlul drept o „observare, determinare și elucidare a stării de fapt, raportarea stării de fapt la scopul urmărit, lupta împotriva fenomenelor nedorite și semnalizarea organelor competente privind faptele observate” [16, p.199].

Problemele de organizare a controlului au un rol deosebit și pentru sfera vamală. Comerțul exterior în toate timpurile a jucat un rol important pentru viața economică a oricărei țări. În acest caz în fața organelor vamale sunt trasate sarcini ample și responsabile de protecție a suveranității economice a statului, asigurarea securității economice a acestuia, formarea veniturilor la bugetul de stat, formate în mare parte din plățile vamale.

Activitatea economică externă este legată, în primul rând, de trecerea peste frontiera vamală a mărfurilor și mijloacelor de transport, atât de persoanele fizice, cât și juridice. Acestea la rândul lor, sunt supuse controlului vamal și perfectării vamale. Apelând la baza normativă, organele vamale în baza art. 11, lit. b) din Codul Vamal al Republicii Moldova „asigură respectarea legislației vamale și fiscale” [2]. Specificăm că, alături de controlul vamal, organele vamale perfectează actele vamale și îndeplinesc alte funcții legate de asigurarea desfășurării activității economice externe. Concluzionăm, că în acest fel, organele vamale pot fi atribuite la organele de control, sfera de activitate a cărora presupune un compartiment aparte de relații sociale.

Reieșind din aceasta, controlul vamal devine o instituție de bază a dreptului vamal și una din funcțiile importante ale organelor vamale. Misiunea controlului vamal este condiționată de direcționarea acestuia spre apărarea valorilor constituționale și anume drepturile și libertățile omului, precum și problemele securității naționale a țării. Efectuarea controlului este una din funcțiile organelor vamale în orice stat. Din acest considerent elaborarea unui concept fundamentat științific al controlului vamal este scopul principal în cadrul elaborării și determinării eficienței lui.

Cercetând esența obiectului controlului vamal, considerăm necesar de a face o delimitare între „obiectul juridic” și „obiectul material” al controlului vamal, propunerea fiind axată pe teza conform căreia în calitate de *obiect juridic* al controlului vamal trebuie să se înțeleagă: achitarea la timp și deplină a plăților vamale; respectarea prohibițiilor și restricțiilor stabilite în conformitate cu legislația referitoare la activitatea economică

externă; utilizarea mărfurilor în conformitate cu regimul vamal solicitat sau în scopul primirii facilităților acordate; faptul acordării liberului de vamă la mărfurile de origine străină.

În calitate de *obiect material* sunt documentele și informațiile prezentate la perfectarea vamală, inclusiv cele care confirmă achitarea plăților vamale, precum și documentele comerciale de evidență a mărfurilor și cele legate de operațiunile viitoare privind introducerea mărfurilor; prezența reală a mărfii sau starea mărfii și a mijloacelor de transport, inclusiv integritatea măsurilor de identificare vamală (sigiliile vamale); corpul persoanei pentru depistarea asupra sa a mărfurilor ce urmează a fi supuse perfectării vamale.

Pentru a purcede la o analiză de esență a formelor controlului vamal, s-a considerat rațională abordarea conceptului de control vamal. În acest sens a fost analizat conceptul de control vamal atât pe plan național cât și internațional. A fost examinat conceptul de „formă” de control vamal, au fost evidențiate principiile controlului vamal precum și formele de realizare a acestuia. O deosebită atenție s-a acordat sistemului de analiză a riscurilor, în baza căruia este aplicat principiul selectivității în Republica Moldova.

Problemele de organizare a controlului au un rol deosebit și pentru sfera vamală. Reieșind din acesta, controlul vamal devine o instituție de bază a dreptului vamal și una din funcțiile importante ale organelor vamale care reprezintă activitatea specializată de control și supraveghere a organelor vamale, efectuată în mod sistematic și în scopul asigurării respectării legislației vamale și a actelor normative subordonate, cât și perfecționarea reglementărilor vamale în scopul realizării sarcinilor în domeniul activității vamale, ridicarea eficacității și optimizarea activității organelor vamale” [14, p.91]. Misiunea controlului vamal este condiționată de direcționarea acestuia spre apărarea valorilor constituționale și anume drepturile și libertățile omului, cât și problemele securității naționale a țării. În concluzie menționăm că, la formularea conceptului de control vamal legislatorul nu a indicat nici faptul că efectuarea acestuia trebuie să fie ghidată de principii de bază, care sunt deduse din Codul Vamal.

Controlul vamal se efectuează doar de organe special împuternicite ale puterii executive, atribuindu-se un rol esențial organelor vamale care supun controlului atât mărfurile trecute peste frontiera vamală, cât și activitatea persoanelor care trec astfel de mărfuri sau practică activitate de import-export. Controlul vamal presupune o totalitate de măsuri administrative și financiare care limitează libertatea conduitei persoanei controlate, iar prin metodele și tehnicile proprii folosite acestea vizează întărirea ordinii de drept, a disciplinei și responsabilității, gestionarea mai bună a resurselor economice și cele umane de care dispun instituțiile statale și persoanele private, lichidarea lipsurilor, deficiențelor și abaterilor existente în domeniul de referință, asigură dezvoltarea economică și creșterea financiară care contribuie la asigurarea unui nivel de trai corespunzător și a unei politici sociale eficiente.

Stabilirea esenței controlului vamal este imposibilă fără examinarea sistemului principiilor controlului vamal. Făcând o abstracție de la clasificarea generală, întâlnită în literatura de specialitate, în opinia noastră, toate principiile controlului vamal pot fi clasificate în *principii clasice* și *principii contemporane*, cristalizate de-a lungul ultimelor

decenii, manifestate pregnant în dreptul vamal. La categoria „*principiilor clasice*” este necesar de a include: principiul legalității, principiul umanismului, principiul respectării drepturilor și intereselor legale al subiecților activității economice externe, principiul efectuării controlului vamal numai de organele vamale, principiul colaborării cu organele vamale ale altor state, principiul operativității. La categoria „*principiilor noi*” se evidențiază: principiul „ghișeului unic”, principiul transparenței controlului vamal, principiul efectuării controlului vamal în baza sistemului de analiză a riscurilor, principiul selectivității, principiul colaborării organelor vamale cu subiecții activității economice externe.

Considerăm necesar de a formula unele principii care la moment nu se regăsesc în dreptul vamal, și anume: *principiul eficacității, principiul îndeplinirii obligațiilor cu bună credință, principiul responsabilității*. Aceste principii sunt întâlnite în multe ramuri de drept, iar pentru ca organele vamale să-și desfășoare activitatea în conformitate cu legislația, este necesar ca acestea să fie reglementate direct de Codul Vamal al Republicii Moldova.

Odată ce forma identifică conținutul, este important de a alege cele mai eficiente forme de control, de a determina strict domeniile lor de aplicare, luând în considerare sarcini și situații concrete care stau în fața organelor vamale. Prin formă a controlului se înțelege la fel și manifestarea exterioară a unor acțiuni concrete săvârșite de către subiecții controlului [10, p.436].

În literatura juridică prin „forme ale controlului vamal” se înțeleg acele mijloace ale controlului vamal folosite în funcție de sarcinile acestuia, de principiile de organizare și condițiile de efectuare stabilite de către codul vamal [15, p.19]. Luând în vedere cele expuse s-a propus de a elabora și consolida în art. 185 al Codului Vamal a Republicii Moldova a unui concept nou privind forma controlului vamal. În legătură cu faptul că în legislația Republicii Moldova nu există o definiție clară a formelor controlului vamal, propunem să fie elaborat și consolidat în art. 185 al Codului Vamal al Republicii Moldova un concept nou privind forma controlului vamal. În acest sens, prin „formă trebuie de înțeles mijlocul de exprimare exterioară a activității de control a persoanelor cu funcție de răspundere ale organelor vamale, îndreptate spre asigurarea respectării ordinii și a regulilor după care persoanele realizează dreptul de trecere a mărfurilor și mijloacelor de transport peste frontiera vamală”.

A fost susținută ideea creării unui sistem modern de administrare a riscurilor care dă posibilitate statului de a efectua un control vamal adecvat, bazat pe redistribuirea optimală a resurselor Serviciului Vamal pe direcțiile cele mai importante și prioritare ale activității organelor vamale, în vederea prevenirii și combaterii următoarelor încălcări ale legislației vamale a Republicii Moldova. Sistemul de analiză a riscurilor trebuie să devină o componentă de bază în activitatea de control vamal care va asigura efectuarea unui control vamal productiv, bazat pe controlul selectiv al mărfurilor. Acesta trebuie să se conformeze criteriilor de calitate a administrării vamale prevăzute în standardele OMC și anume: micșorarea timpului perfectării vamale; transparența și previzibilitatea activității organelor vamale pentru participanții la activitatea economică externă; nivelul de colaborare dintre organele vamale și participanții la activitatea economică externă.

Studierea controlului vamal ca o categorie juridică presupune caracterizarea acțiunii acestei instituții în timp și spațiu. Acțiunea controlului vamal în timp, în baza art. 197 Cod Vamal al Republicii Moldova, se deosebește în funcție de direcția trecerii mărfurilor și mijloacelor de transport peste frontiera vamală. La introducerea mărfurilor și mijloacelor de transport pe teritoriul vamal, controlul vamal începe în momentul trecerii frontierei vamale și se încheie în momentul punerii în liberă circulație a mărfurilor și mijloacelor de transport [2]. Pe când, la scoaterea mărfurilor și mijloacelor de transport de pe teritoriul vamal al țării, acestea se consideră aflate sub controlul vamal din momentul primirii declarației vamale sau îndeplinirii unor acțiuni nemijlocit îndreptate la scoaterea mărfurilor de pe teritoriul vamal al țării. Specificăm că în acest caz, controlul vamal va acționa până la momentul trecerii frontierei vamale. Considerăm aceste prevederi ca insuficiente pentru a determina timpul aflării mărfurilor sub control vamal. Momentul începerii și finisării acestuia este legată și de destinația sau regimul vamal solicitat de declarant.

Capitolul 3. **Aspecte metodologico-practice privind procedura controlului vamal** este dedicat analizei cadrului de reglementare și realizare a celor mai răspândite forme de control vamal în Republica Moldova, rolul organelor vamale la ridicarea eficienței realizării procedurii de control vamal, identificarea deficiențelor și perspectivelor de perfecționare, indicând ca necesitate în acest sens definitivarea cadrului normativ de reglementare a unor forme specifice de control vamal și adoptarea reglementărilor privind desfășurarea controlului corporal ca formă excepțională de control vamal.

Considerăm că, în procesul realizării controlului vamal, organele vamale urmează să atragă o atenție deosebită la unele aspecte care apar în procesul perfectării și controlului vamal. Printre acestea enumerăm: diferența de informații între diferite documente; prezența corectărilor, ștersăturilor, înlocuirea unui document cu altul; diferența între masa netă și brută mai mult de limita normală; efectuarea perfectării vamale în alte locuri decât cele stabilite de organele vamale etc. A fost examinată procedura de efectuare a controlului documentar, în care au fost stabilite documentele care sunt obligatorii de a fi prezentate la vămuire și procedura de examinare a acestora.

Controlul vamal documentar este una din formele de baza ale controlului vamal și constă în verificarea corectitudinii completării declarației vamale, existenței documentelor anexate la declarația vamală, precum și a concordanței între datele înscrise în declarația vamală și cele din documentele anexate. În cadrul controlului documentar este verificat atât conținutul documentului, cât și aspectul exterior al acestuia, ambele fiind importante pentru a stabili informații corecte și concrete în privința mărfurilor, mijloacelor de transport și a persoanelor care trec frontiera, cât și în privința scopului trecerii acestora.

Ulterior s-a trecut la analiza controlului fizic al mărfurilor și mijloacelor de transport, unde au fost efectuate diferite clasificări a acestora, după diferite criterii, pentru a putea aplica metode concrete de realizare a controlului vamal. La momentul actual, devine discutabilă problema aplicării cât mai restrânse a controlului fizic al mărfurilor și mijloacelor de transport prin aplicarea unor forme de control mai simplificate, cum ar fi controlul vamal selectiv și controlul postvămuire. Cu toate acestea, controlul fizic își păstrează importanța sa în ce privește controlul cantității mărfii, depistării cazurilor de

contrabandă, asigurarea respectării legislației la trecerea mărfurilor și mijloacelor de transport peste frontiera vamală.

Procedura de efectuare a controlului vamal, în funcție de tipul mijlocului de transport utilizat, care este indicată în Hotărârea Guvernului Republicii Moldova nr. 808 din 09.08.2000 cu privire la interacțiunea serviciilor, reglementarea perceperii plăților și automatizarea sistemului de evidență la efectuarea controlului în punctele de trecere a frontierei de stat a Republicii Moldova. Considerăm acest act învechit, deoarece din anul 2000 până în prezent sistemul vamal și procedura de control vamal au suferit un șir de îmbunătățiri esențiale, care urmează a fi luate în considerare (de exemplu, control nedistructiv prin aplicarea scanerelor, etc.). În acest context, propunem abrogarea Hotărârea Guvernului Republicii Moldova nr. 808 și elaborarea unei noi Hotărâri de Guvern care ar corespunde realității. Totodată, în conformitate cu prevederile art. 201 din Codul Vamal al Republicii Moldova „declarantul și alți titulari de drepturi asupra mărfurilor și mijloacelor de transport, precum și reprezentanții acestora sunt obligați să asiste la controlul mărfurilor și mijloacelor de transport și sunt obligate să acorde asistență organului vamal la efectuarea controlului mărfurilor și mijloacelor de transport”.

Controlul fizic al mărfurilor, obiectelor și altor valori trecute peste frontiera vamală a Republicii Moldova reprezintă controlul de facto al mărfurilor și mijloacelor de transport trecute peste frontiera vamală în scopul constatării legalității trecerii, corespunderii cu datele din declarația vamală și cu documentele de însoțire a mărfii, în scopul depistării încălcărilor, a mărfurilor interzise de a fi introduse/scoase în/de pe teritoriul Republicii Moldova, determinarea caracteristicilor de bază ale mărfurilor respective (codul tarifar, originea, cantitatea, valoarea, etc.).

În concluzie, identificăm controlul fizic ca cea mai răspândită formă a controlului vamal. În procesul desfășurării acestuia se depistează cele mai multe încălcări ale legislației vamale. Scopul perfecționării tehnologiilor aplicate controlului fizic constau nu doar în crearea condițiilor pentru accelerarea traficului de mărfuri peste frontiera vamală, dar și în garantarea asigurării respectării legislației vamale de către toți participanții la activitatea economică externă.

Nu s-a trecut cu vederea nici forma excepțională de control vamal, cum este controlul vamal corporal, unde au fost evidențiate lacunele cu privire la realizarea acestei forme de control vamal și s-au propus soluții de rezolvare. În conformitate cu art.194 din Codul Vamal al Republicii Moldova, „controlul corporal, ca formă excepțională de control vamal, poate fi efectuat cu permisiunea șefului organului vamal sau de persoana împuternicită de acesta dacă există destule temeiuri pentru a presupune că persoana care trece frontiera vamală sau care se află în zona de control vamal ori în zona de tranzit din aeroportul internațional are legătură directă sau indirectă cu mărfurile, vehiculele sau încăperile care constituie obiectul controlului efectuat de către echipa mobilă, are asupra sa și nu le prezintă mărfuri ce constituie obiectul contravențiilor sau infracțiunilor prevăzute de legislația Republicii Moldova sau de acordurile internaționale la care aceasta este parte [2].

Controlul vamal corporal trebuie să se desfășoare în mod corect, excluzând acțiuni ce înjosesc demnitatea sau sunt periculoase pentru viața și sănătatea persoanei controlate,

precum și să nu cauzeze prejudicii bunurilor acesteia. La fel, controlul corporal se efectuează de un colaborator vamal de același sex cu persoana supusă controlului. În lipsa unor asemenea colaboratori ai serviciului vamal, controlul poate fi efectuat de colaboratorii celorlalte servicii de stat ce se află în zona de control vamal (poliția de frontieră, fitosanitar).

Un loc deosebit în capitolul respectiv îl ocupă controlul ulterior, fiind considerat cea mai eficientă formă a controlului vamal. Acesta la rândul său realizându-se prin audit postvămuire și prin reverificarea declarațiilor vamale. În același capitol a fost examinată supravegherea vamală ca o formă specifică a controlului vamal, cu indicarea mijloacelor de efectuare a acesteia. În Republica Moldova controlul ulterior este realizat prin audit postvămuire sau reverificarea declarațiilor vamale și se efectuează de organul vamal prin Direcția Control Ulterior din cadrul Aparatului Central al Serviciului Vamal și prin secțiile Control Ulterior din cadrul birourilor vamale, precum și la necesitate în comun cu alte subdiviziuni și/sau organe de control. Aceste forme de control vamal sunt prevăzute de art. 185 alin.1 lit. e¹ și f¹ ale Codului vamal al Republicii Moldova, unde se menționează: controlul vamal este efectuat de colaboratorul vamal și constă în controlul ulterior al declarației vamale și auditul postvămuire.

Auditul postvămuire reprezintă un instrument de verificare a respectării legislației vamale, al detectării fraudelor și infracțiunilor, în condițiile actuale ale creșterii comerțului internațional și al necesității reducerii formalităților de vămuire, prin examinarea modului de administrare și organizare, precum și a procedurilor/sistemelor interne respective ale agentului economic. Auditul postvămuire trebuie conceput nu doar ca un instrument de combatere a fraudelor, ci și de prevenire a acestora prin orientarea analizei de risc.

Supravegherea vamală poate fi privită atât ca o formă a controlului vamal, cât și ca o etapă a procedurilor de vămuire, care se realizează prin vizualizarea externă a mărfurilor și mijloacelor de transport în scopul asigurării reglementărilor vamale. O trăsătură specifică a supravegherii vamale este faptul că aceasta se finalizează odată cu punerea mărfurilor și mijloacelor de transport în circulație liberă. Însă, controlul vamal poate fi efectuat în orice moment, indiferent de faptul dacă mărfurile și mijloacele de transport controlate au fost puse în circulație, în cazul în care există temeuri de a se considera că au fost încălcate prevederile legislației Republicii Moldova sau ale acordurilor internaționale la care aceasta este parte [4, p.30]. Astfel, concluzionăm că, supravegherea vamală asupra mărfurilor și mijloacelor de transport are loc indiferent de faptul dacă acestea au fost puse sau nu în circulație liberă, cu condiția existenței temeiurilor de a considera că a fost încălcată legislația în vigoare.

La final putem declara că, supravegherea vamală poate fi privită atât ca o formă a controlului vamal, cât și ca o etapă a procedurilor de vămuire, care se realizează prin vizualizarea externă a mărfurilor și mijloacelor de transport în scopul asigurării reglementărilor vamale.

Capitolul 4. **Instrumente de efectuare a controlului vamal** se referă la identificarea necesității aplicării mijloacelor tehnice de control vamal, aplicate de organele vamale cu scopul ridicării semnificative a ponderii controlului și respectiv autenticității acestuia, fapt care impune și stabilirea unor principii în vederea aplicării lor corecte. Rezolvarea

problemelor practice la aplicarea mijloacelor tehnice ar putea fi soluționate prin stabilirea unor drepturi și obligații ale participanților la controlul vamal, inclusiv a expertului.

Sistemul vamal, fiind într-o continuă dezvoltare, impune dotarea fiecărui post vamal cu mijloace tehnice performante, precum și perfecționarea colaboratorilor vamale pentru a aduce la cunoștința acestora metoda de folosire a mijloacelor tehnice și acele situații în care ele pot fi folosite cu scopul depistării infracțiunilor descoperite la frontiera vamală, ținând cont și de iscusința și dotările infractorilor. Folosirea mijloacelor tehnice de control vamal în procesul efectuării controlului asigură posibilitatea depistării ascunzișurilor și a locurilor tănuite, a obiectelor controlate. Mijloacele tehnice în combinație cu mijloacele criminalistice permit depistarea eficientă, contracararea și prevenirea încălcărilor vamale. În scopul cunoașterii și aplicării eficiente a mijloacelor tehnice este necesar să se clasifice obiectele controlului vamal în funcție de destinație, tip, dimensiuni, greutate, trăsături constructive, deoarece anume acești parametri ai obiectelor determină în esență tipul controlului operativ tehnic și conținutul acestuia.

Considerăm mijloacele tehnice de control vamal că o categorie importantă a tehnicii vamale. Acestea reprezintă o totalitate de instrumente și aparataje speciale aplicate de către organele vamale în procesul controlului documentar și fizic a obiectelor trecute peste frontiera vamală, cu scopul verificării autenticității și corectitudinii documentelor însoțitoare, stabilirea corespunderii conținutului obiectelor controlate și a informațiilor prezentate despre acestea, cât și identificarea în aceste obiecte a încălcărilor vamale. Evidențiam că, pe lângă mijloacele tehnice ale controlului vamal în literatură sunt prevăzute și alte mijloace de control, cum ar fi: nave maritime (fluviale) și aeriene; aplicarea de către colaboratorii vamali a forței fizice, a unor mijloace speciale și a armelor; folosirea câinilor de căutare și de pază [11, p.68].

În mod deosebit este necesar să evidențiem că aceste mijloace trebuie să fie sigure pentru viața și sănătatea oamenilor și să nu aducă prejudicii mărfurilor și mijloacelor de transport. Din acest considerent trăsăturile principale ale mijloacelor tehnice trebuie să fie operativitatea și securitatea acestora. De asemenea, la controlul vamal se admit doar acele mijloace tehnice care sunt întregi și corespund cerințelor normative și ale documentației de exploatare, înregistrate și confirmate prin certificate sanitaro-epidemiologice eliberate de organele împuternicite ale statului.

Codul Vamal al Republicii Moldova în art. 185 alin.(2) stipulează clar că „la efectuarea controlului vamal pot fi aplicate mijloace tehnice de control care nu prezintă niciun pericol pentru sănătatea și viața oamenilor, animalelor și plantelor și care nu cauzează prejudicii mărfurilor și mijloacelor de transport” [11]. Totalitatea acestor mijloace tehnice poate fi numită „echipament de control vamal”. Tehnica vamală este un ansamblu de mijloace tehnice aplicate de subdiviziunile structurale specializate ale organelor vamale pentru asigurarea rezolvării sarcinilor aflate în competența lor.

Rezultatele aplicării mijloacelor tehnice determină desfășurarea ulterioară a procesului controlului vamal a obiectelor trecute peste frontiera vamală. Această tehnică permite stabilirea autenticității și veridicității documentelor însoțitoare, determinarea corespunderii calității mărfurilor și mijloacelor de transport, a informațiilor conținute în

documente, confirmarea corectitudinii clasificării mărfurilor, în corespundere cu Nomenclatura Combinată a Mărfurilor, respectiv asigurarea stabilirii corecte a taxelor vamale și altor impozite, veridicitatea statisticii vamale și controlul valutar eficient.

În lipsa unor prevederi legislative coerente ale Republicii Moldova, este important să se prevadă clar și detaliat modul de utilizare a mijloacelor tehnice, drepturile participanților la controlul vamal, precum și obligațiile acestora. De asemenea, este deosebit de important să se stabilească standardizarea și limitele de utilizare a mijloacelor tehnice, marja de eroare a acestora, precum și răspunderea pentru utilizarea neconformă a acestora.

În acest compartiment s-a făcut o analiză a mijloacelor tehnice de control vamal aplicate în Republica Moldova. A fost examinată aplicarea scanerelor cu raze „X-Ray” „Rapiscan Eagle Mobile” și a altor mijloace tehnice de control. Mijloacele tehnice în combinație cu mijloacele criminalistice permit depistarea eficientă, contracararea și preîntâmpinarea încălcărilor vamale. Astfel, mijloacele tehnice asigură reducerea timpului de efectuare a controlului vamal, ridicarea eficienței și optimizării lui, stabilirea identității mărfurilor, mijloacelor de transport și a conținutului lor, iar aplicarea mijloacelor tehnice de control presupune verificarea conținutului obiectelor și mărfurilor trecute peste frontiera vamală, cu ajutorul formării unui set de semnale informaționale (indicii tehnice), care caracterizează în mod obiectiv anumite tipuri de produse, materiale și substanțe, ce permite colaboratorului vamal să stabilească corespunderea lor cu datele inițiale declarate. Misiunea exclusivă a aplicării mijloacelor tehnice de control vamal este de a ridica semnificativ ponderea controlului și respectiv autenticitatea controlului vamal, stabilirea statisticii vamale, sporirea eficacității controlului vamal în domeniul căutării și depistării contrabandei și a încălcărilor regulilor vamale, iar în mod special, accelerarea și simplificarea procedurii controlului vamal.

În calitate de mijloace tehnice de efectuare a controlului vamal pot fi folosite: tehnica de vizualizare roentgen, tehnica de vizualizare fluroscopică, aparataj de vizualizare și inspectare, mijloace de căutare, mijloace de aplicare și stabilire a unor etichete speciale, instrumentarul de vizualizare, mijloace tehnice de zondare superficială, mijloace tehnice de identificare, materii chimice de identificare.

În scopul cunoașterii și aplicării eficiente a mijloacelor tehnice este necesar de a clasifica obiectele controlului vamal în funcție de destinație, tip, gabarite, greutate, trăsături constructive deoarece anume acești parametri a obiectelor în esență determină tipul controlului operativ tehnic și conținutul acestuia.

Au fost recomandate un șir de principii definitorii în baza cărora urmează a fi aplicate aceste mijloace tehnice. Pentru ca aceste principii să fie aplicate și respectate, s-a propus de a fi incluse în Codul Vamal al Republicii Moldova. Astfel, **s-a recomandat** completarea cadrului normativ.

Totodată, am acordat atenție la efectuarea controlului vamal în cazul când apare necesitatea folosirii unor cunoștințe speciale, adică prin efectuarea expertizelor. Evidențiem că, expertiza vamală este organizarea și efectuarea cercetărilor îndeplinite de experții vamali și alți experți folosind cunoștințe speciale științifice pentru rezolvarea sarcinilor în domeniul reglementării vamale [12, p.156].

Astfel constatăm că, expertiza vamală poate fi atribuită unei clase specifice de expertize, deoarece are elementele distincte: obiect, sarcini și metode de cercetare. În calitate de obiect material al expertizei vamale sunt sursele materializate de informație: mărfuri și obiecte trecute peste frontiera vamală, mostrele selectate pentru cercetare; obiectele de contrabandă și de încălcare a regulilor vamale; diferite documente însoțitoare (vamale, juridice și financiare) folosite la perfectarea și controlul vamal.

Pentru indicarea motivată a unei expertize este necesar ca colaboratorul organului vamal, în calitate de inițiator al desfășurării acesteia, în mod obligatoriu, să cunoască bazele teoretice și practice de efectuare a expertizei (obiectul, metodele de cercetare și posibilitățile). Pentru efectuarea expertizelor vamale se folosesc diverse mijloace tehnice și metode de cercetare, o parte dintre care au fost elaborate special pentru scopuri vamale.

Totodată, organul vamal este în drept să antreneze specialiști și experți din organele de drept și de control din diferite unități economice, indiferent de tipul de proprietate și forma de organizare juridică, pentru acordarea asistenței la efectuarea controlului vamal. Cererea organului vamal de antrenare a specialiștilor și experților la efectuarea controlului vamal este executorie pentru conducătorii autorităților publice, unităților economice în care activează specialistul sau expertul solicitat. Cheltuielile suportate în legătură cu antrenarea specialiștilor și a experților din inițiativa colaboratorilor vamali sunt acoperite de organele vamale.

Pentru efectuarea expertizei mărfurilor, în calitate de expert poate fi desemnată persoana, care nu este interesată de rezultatele cercetării sau expertizei mărfurilor și care, aplicând cunoștințele sale speciale, va prezenta concluzii întemeiate și obiective. O condiție obligatorie pentru a primi acest drept o constituie cunoștințele fundamentale în domeniul vamal, juridic, comercial, cultural, cunoașterea bazelor procedurii vamale și a expertizei, cunoașterea relațiilor de piață în legătură cu materialele cercetate precum și calificarea înaltă care depinde de activitatea informațională. Acesta trebuie să dețină cunoștințe în domeniul științelor reale, tehnice și umanitare.

Au fost determinate condițiile de efectuare a acestor expertize, precum și au fost stabilite drepturile și obligațiile experților, specialiștilor, declaranților în procesul realizării expertizelor.

CONCLUZII GENERALE ȘI RECOMANDĂRI

În condițiile actuale este evidentă importanța controlului vamal pentru economia și securitatea națională a țării. Perfecționarea mecanismului de efectuare a controlului este în stare să aducă rezultate pozitive, și anume scăderea nivelului încălcărilor în sfera vamală, crearea unui climat favorabil pentru dezvoltarea comerțului internațional, lupta cu ilegalitățile, garantarea și protecția subiecților activității economice externe.

Rezolvarea obiectivelor propuse este posibilă pe calea analizei detaliate a legislației, care acționează în domeniul dat, stabilirea locului controlului vamal în sfera ramurii vamale, determinarea importanței acestuia pentru activitatea organelor vamale, cercetarea complexă a specificului efectuării diferitor forme și a mecanismului de realizare în procesul operațiunilor de import-export, includerea propunerilor în vederea perfecționării bazei normativ juridice. Analiza obiectivă în plan comparat a aspectelor abordate, în unele momente ușor subiectivă, se manifestă ca o abordare pragmatică a funcționării instituției controlului vamal în dreptul vamal al Republicii Moldova.

În urma realizării acestui studiu, au fost deduse următoarele **concluzii generale**:

1. Controlul vamal este o instituție de bază a ramurii dreptului vamal. Acesta este indisolubil legat de instituția perfectării vamale, care se confirmă prin tehnologia efectuării lui. În condițiile actuale ordinea trecerii mărfurilor și mijloacelor de transport peste frontiera vamală se caracterizează drept una de permitere și nu de notificare. În legătură cu aceasta crește rolul organelor vamale ca subiecți de control.

2. Conținutul controlului vamal presupune o totalitate de măsuri administrative și financiare care limitează libertatea conduitei persoanei controlate. Aceste măsuri vizează prin metodele și tehnicile proprii folosite stabilirea ordinii, disciplinei, spiritului de răspundere, gestionarea mai bună a resurselor economice și de muncă de care dispun unitățile statale și private, lichidarea lipsurilor, deficiențelor și abaterilor existente în domeniul de referință; asigură dezvoltarea economică mai rapidă și efectul financiar care contribuie la asigurarea unui nivel de trai corespunzător și a unei protecții sociale efective.

3. Controlul vamal poate fi caracterizat prin următoarele trăsături: a) este o formă a controlului de stat fiind înfăptuit din numele statului, în interesele acestuia și ale cetățenilor; b) baza juridică a controlului vamal o constituie sistemul izvoarelor dreptului vamal, reprezentat de normele juridice stabilite de către stat, iar organizarea controlului vamal se stabilește doar în corespundere cu normele juridice internaționale; c) controlul vamal se înfăptuiește în exclusivitate de organele vamale; d) controlul vamal cuprinde sfera activității economice externe fiind nemijlocit legat de mărfurile trecute peste frontiera vamală, sau activitatea subiecților care practică o astfel de activitate; e) controlul vamal constă din sistemul măsurilor administrative care, în anumite limite, îngrădesc libertatea persoanei.

4. Eficiența activității organelor vamale depinde în mod exclusiv de eficiența managementului riscurilor în vamă. Sistemul de analiză a riscurilor trebuie să devină o componentă de bază în activitatea de control vamal care trebuie să se conformeze criteriilor de calitate a administrării vamale prevăzute în standardele OMC, și anume: reducerea timpului perfectării vamale; transparența și previzibilitatea activității organelor vamale pentru

participanții la activitatea economică externă; atitudinea de colaborare dintre organele vamale și participanții la activitatea economică externă.

5. Controlul vamal documentar este una din formele de baza ale controlului vamal. Controlul documentar constă în verificarea corectitudinii completării declarației vamale, existenței documentelor anexate la declarația vamală, precum și concordanței dintre datele înscrise în declarația vamală și cele din documentele anexate. La controlul documentar se verifică atât conținutul documentului, cât și partea exterioară a acestuia, ambele fiind importante pentru a stabili în documentele prezentate informații corecte și concrete în privința mărfurilor, mijloacelor de transport, persoanelor care trec frontiera, și cu privire la scopul trecerii lor.

6. Controlul fizic este cea mai răspândită formă a controlului vamal în procesul desfășurării căruia se depistează cele mai multe încălcări ale legislației vamale. Aceasta se face pe calea comparării caracteristicilor fizice calitative și cantitative, în scopul stabilirii legalității trecerii peste frontiera vamală a mărfii, pentru identificarea obiectelor interzise și elucidarea unor treceri ilegale. Controlul fizic poate fi clasificat în funcție de anumite criterii, cum ar fi cel al aspectului efectuării, nivelului, gradului obligativității, tipului mijlocului de transport, obiectului controlat și a procedurii controlului nemijlocit a conținutului mărfii.

7. Controlul vamal corporal este considerat o formă excepțională de control vamal, dat fiind faptul că aduce îngrădire demnității umane, care într-un stat de drept este una din valorile supreme. Acest control poate fi efectuat cu permisiunea șefului organului vamal sau de persoana împuternicită de acesta, dacă există destule temeiuri pentru a presupune că persoana are asupra sa mărfuri ce constituie obiectul contravențiilor sau infracțiunilor prevăzute de legislația Republicii Moldova, sau de acordurile internaționale la care aceasta este parte.

8. Controlul ulterior este o formă specifică de control vamal, deoarece are ca efect eliberarea imediată a mărfurilor, acordând posibilitate declarantului de a dispune de bunuri imediat la sosirea lor pe teritoriul vamal. Astfel, este privit ca una din cele mai eficiente forme de control vamal, deoarece poate acoperi toate regimurile vamale (mai ales acele cu caracter suspensiv, care sunt destul de dificil de verificat la frontieră) sau regimurile ce presupun utilizarea unor preferințe tarifare. În Republica Moldova controlul ulterior este realizat prin audit postvămuire sau reverificarea declarațiilor vamale.

9. Aplicarea mijloacelor tehnice de control presupune controlul conținutului obiectelor și a mărfurilor trecute peste frontiera vamală, cu ajutorul formării unui set de semnale informaționale (indicii tehnice), care caracterizează în mod precis anumite tipuri de produse, materiale și substanțe, ce permite colaboratorului vamal să stabilească corespunderea lor cu datele inițiale declarate. Aplicarea mijloacelor tehnice de control permite reducerea timpului de efectuare a controlului vamal și ridicarea eficienței și optimizării lui, iar identitatea mărfurilor, a mijloacelor de transport și conținutul lor se poate determina prin folosirea unor mijloace tehnice speciale.

10. Expertiza vamală este o cercetare specială științifico-practică desfășurată de către experți în scopul rezolvării unor sarcini de procedură vamală, adică sunt rezolvate o totalitate de sarcini fiscale, economice, de control, statistice și de drept, care necesită îndeplinirea

diferitor expertize. Expertiza este cel mai eficient mijloc utilizat la efectuarea controlului vamal al mărfurilor și mijloacelor de transport trecute peste frontiera vamală. La efectuarea controlului vamal, organul vamal este în drept să preleve probe și mostre de mărfuri pentru a fi supuse expertizei, care se împart în trei părți egale: analitică, de control și de arbitraj.

11. Un rol esențial în efectuarea expertizei îl deține expertul laboratorului vamal sau a altor instituții de expertiză, ori experți desemnați de organele vamale. Expertul este persoana ce deține cunoștințele de bază în domeniul vamal, juridic, comercial, cultural, cunoaște bazele procedurii vamale și a expertizei, este calificat. În calitate de experți pot fi numite persoanele instruite care dispun de cunoștințe enciclopedice și speciale, experiență și deprinderi profesionale într-un domeniu de referință. După efectuarea cercetărilor necesare, expertul întocmește un raport scris, pe care îl confirmă prin semnătura sa și prin aplicarea sigiliului instituției respective.

Problema științifică importantă soluționată în domeniu constă în analiza complexă și multidimensională teoretico-practică a instituției controlului vamal în vederea evidențierii principiilor specifice de realizare a controlului vamal, a formelor controlului și a procedurii de control vamal din Republica Moldova, fapt care a condus la clarificarea pentru teoreticieni și practicieni din domeniul vamal a principiilor, formelor și procedurilor de control vamal pentru creșterea eficacității acestuia din perspectiva analizei a riscurilor.

În rezultatul investigației am formulat următoarele **recomandări**:

1. De a modifica și completa Codul Vamal al Republicii Moldova după cum urmează:

➤ art. 185 alin.(1) va avea următorul conținut: „(1) Controlul vamal se efectuează prin următoarele forme:

a) verificarea documentelor și informațiilor prezentate în scopuri vamale;

b) controlul fizic al mărfurilor și mijloacelor de transport;

c) controlul corporal ca o formă excepțională de control vamal;

d) supravegherea vamală;

e) controlul teritoriilor și spațiilor unde se pot afla mărfuri și mijloace de transport supuse controlului vamal, sau unde se pot desfășura activități supuse supravegherii vamale;

f) controlul ulterior prin reverificarea declarațiilor vamale și prin audit postvămuire”.

➤ de a elabora și consolida în art. 185 un concept nou privind forma controlului vamal. În acest sens, prin „formă trebuie de înțeles mijlocul de exprimare exterioară a activității de control a persoanelor cu funcție de răspundere a organelor vamale, îndreptate spre asigurarea respectării ordinii și a regulilor după care persoanele realizează dreptul de trecere a mărfurilor și mijloacelor de transport peste frontiera vamală”.

➤ de a completa art. 185, alin. (2) cu următorul conținut: „Mijloacele tehnice de control urmează a fi aplicate luând în considerație următoarele principii: principiul legalității, argumentării, neprecizării unei daune nejustificate, securității, responsabilității, operativității, economicității și cel ergonomic”.

➤ de a completa Codul Vamal al Republicii Moldova cu art. 185¹ „Principiile controlului vamal”, cu următorul conținut: „Controlul vamal se va efectua în baza

următoarelor principii: principiul legalității, principiul umanismului, principiul respectării drepturilor și intereselor legale ale subiecților activității economice externe, principiul efectuării controlului vamal numai de organele vamale, principiul colaborării cu organele vamale ale altor state, principiul operativității, principiul „ghișeului unic”, principiul transparenței controlului vamal, principiul efectuării controlului vamal în baza sistemului de analiză a riscurilor, principiul selectivității, principiul colaborării organelor vamale cu subiecții activității economice externe, principiul eficacității, principiul îndeplinirii obligațiilor cu bună credință, principiul responsabilității”.

➤ de a completa art. 194 cu alin. (6) cu următorul conținut: *„Procesul-verbal se întocmește în două exemplare. Primul exemplar se păstrează la organul vamal, iar al doilea exemplar se înmânează persoanei controlate”.*

➤ de a modifica art. 199, alin. (1) cu următorul conținut: *„Verificarea declarației vamale, a documentelor, controlul mărfurilor și mijloacelor de transport se efectuează de organul vamal în cel mult 3 zile din momentul primirii declarației a documentelor și informațiilor necesare controlului vamal, iar verificările privind mărfurile indicate la art.138 - în cel mult 1 zi”.*

➤ de a modifica art. 202¹, alin. (14) cu următoarele prevederi: *„4 luni”* să se substituie cu *„1 lună”*.

➤ de a include în art. 202¹⁰, a alin. (14) cu următorul conținut: *„La emiterea deciziilor, organele vamale sunt obligate să se bazeze pe rapoartele de expertiză, în cazul existenței acestora”.*

2. De a abroga Ordinul Nr.276-O din 24 octombrie 2002 [55], cu privire la perfectarea actelor vamale la vămuirea mărfurilor provenite din tranzacțiile economice externe.

3. De a abroga Hotărârea Guvernului Republicii Moldova nr. 808 din 09.08.2000 cu privire la interacțiunea serviciilor, reglementarea perceperii plăților și automatizarea sistemului de evidență la efectuarea controlului în punctele de trecere a frontierei de stat a Republicii Moldova Republicii Moldova și de a elabora un act care să corespundă realității.

4. De a abroga „Instrucțiunea cu privire la ordinea efectuării controlului corporal a persoanelor ce se deplasează peste frontiera de stat a Republicii Moldova”, adoptată prin Ordinul Directorului General al Departamentului Controlului Vamal Nr.916 din 25.07.1995, și de a elabora un act normativ sub forma unei Hotărâri de Guvern în care să se regăsească toate reglementările cu privire la procedura efectuării controlului corporal.

Avantajele și valoarea elaborărilor propuse:

La nivel teoretic al spațiului țării noastre s-a făcut o analiză și actualizare a doctrinei în domeniul controlului vamal, a formelor și principiilor controlului vamal, a procedurii de control și a mijloacelor tehnice aplicate la optimizarea procesului de control vamal.

La nivel practic, soluțiile înaintate permit aducerea reglementărilor normative în domeniul controlului vamal cerințele înaintate de aquisu-lui comunitar, la tendințele și exigențele legate de trecerea frontierei de stat, la o operativitate a procesului desfășurare, fixare și finisare a procedurii de control vamal.

Impactul lor asupra domeniului în cauză constă în îmbunătățirea activităților practice de efectuare a controlului vamal, respectarea de către participanții la control a cerințelor

prestabilite precum și la facilitarea trecerii mărfurilor și mijloacelor de transport peste frontiera vamală.

Având în vedere cele menționate, lucrarea a contribuit la soluționarea unei probleme științifice importante în domeniul dreptului vamal din Republica Moldova prin aducerea la cerințele prezentului a doctrinei legate de controlul vamal, prin înaintarea unor recomandări și soluții practice bine reliefate în special privind desfășurarea procedurii de control, perfecționarea legislației vamale și asigurarea unei ordini la trecerea peste frontiera vamală a mărfurilor și mijloacelor de transport.

BIBLIOGRAFIE

1. Caraiani Gh. Lexicon de termeni în domeniul transporturilor și vămuirii. București: Lumina Lex, 2000. 364 p.
2. Codul Vamal al Republicii Moldova. Nr. 1149-XIV din 20.07.2000. În: Monitorul Oficial al Republicii Moldova, ediție specială din 01.01.2007.
3. Condor I., Condor S.C. Drept vamal și fiscal. București: Lumina Lex, 2002. 308 p.
4. Glușenco E. Legea aplicabilă în cadrul efectuării controlului vamal. În: Revista „Vama” publicație periodică a Serviciului Vamal, ianuarie/februarie 2011, Nr. 1(19), p.30-31.
5. Ioan Al. Administrația publică. București: Lumina Lex, 1999. 508 p.
6. Mladen C. Drept vamal românesc și comunitar. București: Editura Economică, 2003. 368 p.
7. Mladen C. Drept vamal: Auxiliar curricular pentru specialitatea lucrător vamal. București: Editura Economică, 2000. 336 p.
8. Moldovan A.T. Drept vamal. București: Editura C.H. Beck, 2006. 544 p.
9. Ordinul Serviciului Vamal nr. 276-O din 24.10.2002 cu privire la perfectarea actelor vamale la vămuirea mărfurilor provenite din tranzacțiile economice externe. În: Monitorul Oficial al Republicii Moldova, 06.12.2002, nr. 162-165/384.
10. Platon M. Introducere în știința *administrației publice*. Chișinău, 1999. 873 p.
11. Богомолова А.А. Таможенное право. Конспект лекций. Москва: Юрайт, 2010. 169 с.
12. Горбухов В.А. Таможенное право России. Учебное пособие. Москва: Омега-Л, 2012. 200 с.
13. Горшенев В.М., Шахов Н.Б. Контроль как правовая форма деятельности. Москва: ЮРИД. Лит., 1987. 176 с.
14. Косов А.А. Таможенный контроль как способ обеспечения законности. Диссертация канд. Юрид. Наук. Москва, 2005. 198 с.
15. Поршин Ю.Б. Терминологический справочник: Таможенное дело. Саратов: Издат. центр СГСЭУ, 2006. 104 с.
16. Старосьцяк Е. Элементы науки управления. Москва: Прогрес, 1965. 423 с.
17. Чиркин В.Е. Государственное управление. Москва: Юристъ, 2002. 320 с.

PUBLICAȚIILE LA TEMA TEZEI.

1. Articole științifice în reviste științifice.

1.1. în reviste din străinătate

1. Ciobanu Octavian. Determinarea procedurii de control vamal în funcție de Sistemul de analiză a riscurilor. *În: Науковий вісник міжнародного гуманітарного університету, Серія: ЮРИСПРУДЕНЦІЯ ЗБІРНИК НАУКОВИХ ПРАЦЬ*, Випуск 12 том 1, Одеса, 2014. p.191-194

1.2. în reviste din Registrul Național al revistelor de profil

1. Ciobanu Octavian. Dimensiuni teoretico-practice de realizare a controlului ulterior. *În: Revista Națională de Drept*, Nr.5, Chișinău, 2015. p.61-65

2. Cârnaț Teodor, Ciobanu Octavian. Controlul vamal al mărfurilor și mijloacelor de transport. *În: Revista Națională de Drept*, Nr.5, Chișinău, 2015. p.11-15

3. Ciobanu Octavian. Caracteristica principiilor de realizare a controlului vamal. *În: Revista Națională de Drept*, Nr.4, Chișinău, 2015. p.73-76

4. Ciobanu Octavian, Controlul documentar al mărfurilor trecute peste frontiera vamală a Republicii Moldova, *În: Закон и жизнь, Международный научно-практический правовой журнал*, Апрель, Chișinău, 2015. стр.46-51

5. Ciobanu Octavian, Erhan Ianuș. Supravegherea vamală-etapă specifică a controlului vamal. *În: Analele științifice, Științe juridice, USM*, Nr.8, Chișinău, 2005. p.90-96

2. Materiale/teze la forurile științifice.

2.1. conferințe cu participare internațională

1. Materialele Conferinței științifice cu participare internațională „CREȘTEREA IMPACTULUI CERCETĂRII ȘI DEZVOLTAREA CAPACITĂȚII DE INOVARE” consacrată aniversării 65 de la fondarea Universității de Stat din Moldova. 21-22 septembrie 2011, Chișinău, Rezumatele comunicărilor. Științe Sociale Volumul I, p. 104-107, comunicare: *Aspecte teoretice privind delimitarea formelor controlului vamal.*

2.2. conferințe naționale

1. Conferință Științifică, „Integrare prin cercetare și inovare”, Chișinău, 26-28 septembrie 2013, Rezumate ale comunicărilor, Științe Juridice, Științe economice. CEP USM, p.100-102, comunicare: *Reglementarea controlului corporal în legislația vamală a Republicii Moldova.*

ADNOTARE

Ciobanu Octavian

**Teză de doctor în drept „Fundamente teoretico-practice în controlul vamal” la specialitatea: 552.03
Drept financiar (bancar, fiscal, vamal). Chișinău, 2015**

Structura tezei: introducere, 4 capitole, concluzii generale și recomandări, bibliografia din 205 surse, 2 anexă, textul de bază constituit din 152 pagini. Rezultatele obținute sunt publicate în 8 articole științifice.

Cuvinte cheie: control vamal, formă a controlului vamal, analiza riscurilor, controlul documentar și informațional, control vamal fizic, controlul corporal, controlul ulterior vămuirii, supravegherea vamală, expertiza mărfurilor și mijloacelor de transport.

Domeniul de studiu: Instituția controlului vamal ca parte componentă a dreptului vamal.

Scopul și obiectivele lucrării. Scopul prezentei lucrări îl constituie analiza științifică a instituției controlului vamal, prin determinarea conceptului de control vamal, a formelor acestuia, a procedurii efectuării controlului vamal, a mijloacelor tehnice utilizate la realizarea acestuia, precum și formularea recomandărilor practice pentru creșterea eficacității acestui control. În vederea realizării acestui scop, în cadrul cercetării științifice au fost stabilite următoarele obiective atingeria cărora condiționează soluționarea problemei științifice: a) a dezvălui cadrul juridic național și internațional în domeniul controlului vamal; b) a identifica și defini conceptul de control vamal; c) a stabili și analiza principiile și formele controlului vamal; d) a determina rolul sistemului de analiză a riscurilor la stabilirea formei controlului vamal; e) a determina elementele definiției ale controlului documentar și informațional al mărfurilor; f) a stabili realizarea controlului fizic al mărfurilor și mijloacelor de transport; g) a analiza controlul corporal ca formă excepțională a controlului vamal; h) a identifica supravegherea vamală drept o etapă specifică a controlului vamal; i) a determina aspectele de realizare a controlului ulterior; j) a identifica mijloacele tehnice aplicate la realizarea controlului vamal; k) a stabili particularitățile expertizei mărfurilor la efectuarea controlului vamal.

Noutatea și originalitatea științifică a rezultatelor cercetării. Caracterul inovator al rezultatelor obținute este determinat de faptul că în premieră în știința dreptului vamal al Republicii Moldova a fost efectuată o cercetare a problematicii instituției controlului vamal, din perspectiva reperelor teoretice ale accepțiunii, esenței și naturii juridice, a caracterelor și a particularităților acesteia, în baza căreia au fost formulate concluzii și recomandări teoretice în vederea perfecționării legislației de referință.

Problema științifică importantă soluționată în domeniu constă în analiza complexă și multidimensională teoretico-practică a instituției controlului vamal în vederea evidențierii principiilor specifice de realizare a controlului vamal, a formelor controlului și a procedurii de control vamal din Republica Moldova, fapt care a condus la clarificarea pentru teoreticieni și practicieni din domeniul vamal a principiilor, formelor și procedurilor de control vamal pentru creșterea eficacității acestuia din perspectiva analizei riscurilor.

Semnificația teoretică a cercetării este completată de o analiză științifică a examinării particularităților instituției controlului vamal; printr-o contribuție considerabilă la dezvoltarea fundamentelor teoretice autohtone privind natura și esența juridică a controlului vamal; racordat realităților prezente în practica organelor vamale; exemplificarea clară a formelor controlului vamal conectate la realitățile prezente în doctrină și practică; evidențierea criteriilor și a parametrilor specifici, a elementelor definiției ale controlului documentar și informațional al mărfurilor, controlului fizic al mărfurilor și mijloacelor de transport, controlului corporal ca formă excepțională a controlului vamal și supravegherea vamală ca etapă specifică a controlului vamal, luând în considerare interesele generale și particulare implicate la aceste forme de control vamal.

Valoarea aplicativă a lucrării presupune că analiza instituției controlului vamal va fi utilă pentru mediul academic, procesul științifico-didactic, precum și pentru persoanele care activează în cadrul organelor vamale pentru o înțelegere mai bună a mecanismului de realizare a controlului vamal, precum și fundamentarea științifică a activității de transpunere și realizare în practică a formelor de control vamal. De asemenea, importanța studiului implică repere utile în vederea reglementărilor legale ale controlului vamal și are drept scop recomandări în vederea modificării și optimizării cadrului legislativ-normativ în domeniul controlului vamal. Drept urmare, propunerile de *lege ferenda* înaintate le considerăm a fi utile pentru dezvoltarea legislației vamale naționale, în general, și a prevederilor ce determină procedura de realizare a controlului vamal, în special. Conceptele reformulate ale controlului vamal și principiile acestuia, precum și formele de realizare a controlului vamal sau a mijloacelor tehnice aplicate la efectuarea controlului vamal, vor facilita procesul de modificare și completare a cadrului legal de activitate a organelor vamale.

Implementarea rezultatelor științifice a fost realizată prin mediatizarea concluziilor teoretice și a recomandărilor practice în articole științifice publicate în reviste de specialitate și prin prezentarea acestora în cadrul conferințelor științifice de profil naționale și internaționale.

АННОТАЦИЯ Чобану Октавиан

Диссертация на соискание научной степени доктора права „ Теоретические и практические основы таможенного контроля” по специальности 552.03 Финансовое (банковское, налоговое, таможенное) право. Кишинев, 2015 год

Структура диссертации: введение, 4 главы, основные выводы и рекомендации, библиография из 205 источников, 2 приложения, основной текст состоящий из 152 страниц. Результаты исследования опубликованы в 8 научных статьях.

Ключевые слова: таможенный контроль, форма таможенного контроля, анализ риска, документальный и информационный контроль, физический таможенный контроль, таможенный досмотр, контроль до таможенного оформления, таможенный надзор, экспертиза товаров и транспортных средств.

Область исследования: Учреждение таможенного контроля в качестве части таможенного права.

Цель и задачи исследования. Целью данной работы является научный анализ организации таможенного контроля путем определения концепции таможенного контроля его формах, технических средств, используемых для таможенного контроля, и сформулировать практические рекомендации по повышению эффективности этого контроля. Для достижения этой цели были предложены следующие задачи: раскрытие национальной и международной правовой базы в области таможенного контроля; выявление и определение понятия таможенного контроля; создание и анализ принципов и форм таможенного контроля; определение роли системы анализа рисков для определения формы таможенного контроля; определение определяющих элементов документального и информационного контроля товаров; установление достижения физического контроля товаров и транспортных средств; личный таможенный досмотр, как исключительная форма таможенного контроля; определение таможенного надзора как определенной стадии таможенного контроля; определение вопросов достижения последующего контроля; выявление технических средств, применяемые при осуществлении таможенного контроля; установление особенностей экспертизы товаров при проведении таможенного контроля.

Научная новизна и оригинальность работы основываются на: представлении в первом выпуске в науке таможенного права Республики Молдова вопросов учреждения таможенного контроля, в перспективе теоретических основ понимания, сущности и правовой природы, ее характера и особенностей, в соответствии с которым были сформулированы теоретические выводы и рекомендации в целях улучшения основополагающего законодательства.

Важная научная проблема, решенная в данной области, состоит в комплексном и многомерном с теоретической и практической точки зрения анализа учреждения таможенного контроля, для подчеркивания принципов, форм контроля и процедур таможенного контроля Республики Молдова, что позволило выявление их и повысить его эффективность в перспективе анализа рисков.

Теоретическая значимость исследования дополняется научным анализом особенностей учреждения таможенного контроля; значительным вкладом в развитие теоретических коренных основ природы и сущности юридического таможенного контроля; подсоединенным реалиям существующей практики таможенных органов; четкой иллюстрацией форм таможенного контроля вместе с реалиями, присутствующих в доктрине и практике; подчеркиванием критерий и конкретных параметров, определяющих элементы документального и информационного контроля товаров, физического контроля товаров и транспортных средств, таможенного досмотра, как исключительная форма таможенного контроля и таможенный надзор в определенной стадии таможенного контроля, принимая во внимание общие и особые интересы, вовлеченные в этих формах таможенного контроля.

Практическая ценность работы предусматривает, что анализ учреждения таможенного контроля будет полезен для научных кругов, научно-дидактического процесса, а также для людей, которые работают в таможенных органах для лучшего понимания механизма осуществления таможенного контроля и научного обоснования деятельности переноса и осуществления форм таможенного контроля. Важность исследования также включает вовлечение контрольных показателей с целью правового регулирования таможенного контроля и направлено на предоставлении рекомендаций по изменению и по оптимизации законодательства и нормативно-правовой базы в области таможенного контроля. Переформулированные понятия таможенного контроля и его принципов, а также механизмов для осуществления таможенного контроля, или технических средств, применяемые при осуществлении таможенного контроля, которые будут способствовать процессу внесения изменений и дополнений в нормативно-правовую базу таможенных органов.

Внедрение научных результатов было достигнуто путем публикации теоретических выводов и практических рекомендаций в научных статьях, опубликованных в журналах по специальности и их представления в рамках научных национальных и международных профильных конференций.

ANNOTATION
Ciobanu Octavian

PhD thesis „ Theoretical and Practical Basics customs control”, specialty: 552.03 Financial (banking, tax, customs) law. Chisinau, 2015

Structure of the thesis: introduction, 4 chapters, general conclusions and recommendations, bibliography of 205 sources, 1 annex, basic text consisting of 152 pages. The results are published in 8 scientific articles.

Key words: customs control, form of customs control, risk analysis, documentary and informational control, physical customs control, corporal control, control after customs clearance, customs supervision, goods expertise and that of means of transport.

Field of study: Institution of customs control as part of customs law.

The goal and objectives of the thesis. The purpose of this paper is the scientific analysis of customs control organization by determining the concept of customs control of its forms, the customs control procedure, the technical means used to achieve it, and formulate practical recommendations for increasing the effectiveness of this control. Research objectives concern: disclosure of national and international legal framework in the field of customs control; identifying and defining the concept of customs control; establishment and analysis of the principles and forms of customs control; determining the role of risk analysis system on establishing the form of customs control; determining the defining elements of the documentary and informational control of goods; establishing the realization of physical control of goods and means of transport; analysis of corporal control as an exceptional form of customs control; identification of customs supervision as a specific stage of customs control; determining the matters of achieving subsequent control; identification of technical means applied for the realization of customs control; establishment of the particularities of goods expertise when performing customs control.

Scientific novelty and originality are founded by: the exclusive first presentation in the science of customs law of the Republic of Moldova of issues of the institution of customs control, in terms of theoretical parts of acceptance, essence and legal nature, of its characters and particularities, under which were formulated theoretical conclusions and recommendations for the improvement of the legislation of reference.

Important scientific problem solved in area, consists in analyzing complex and multidimensional theoretical and practical institution customs for highlighting specific principles of realization of customs controls, forms of control and procedure of customs control in Moldova, which led to clarification customs theorists and practitioners of the principles, forms and customs control procedures to increase its effectiveness in terms of risk analysis.

Theoretical significance of the research is completed by a scientific analysis of the examination of peculiarities of the customs control institution; through a considerable contribution to the development of local theoretical foundations concerning the nature and legal essence of customs control; connected with the realities present in the practice of customs authorities; clear exemplification of customs control forms joined with the present realities in doctrine and practice; emphasizing of the criteria and specific parameters of the defining elements of documentary and informational control of goods, physical control of goods and means of transport, corporal control as an exceptional form of customs control and customs supervision as a specific stage of customs controls, taking into account the overall and particular interests involved in these forms of customs control. Reformulated concepts of customs control and its principles, as well as the forms of realization of customs control, or of technical means applied when performing the customs control, which will facilitate the process of amending and completing the legal framework of customs authorities' activity.

The practical value of the paper, assumes that the analysis of the institution of customs control will be useful for academic process, the scientific and teaching process and for the persons who are working within the customs authorities for a better understanding of the mechanism of realization of customs control and for the scientific substantiation of the work on transposition and practical realization of the forms of customs control. Also, the importance of the study involves benchmarks useful in legal regulations of customs control and it aims recommendations in order to amend and optimize the legislative and regulatory framework in the field of customs control. As a result, the submitted *law ferenda* proposals are considered by us to be useful for the development of national customs laws in general, and also for determining the procedure for realization of customs control, particularly.

Implementation of scientific results was carried out by covering the theoretical findings and practical recommendations in scientific articles published in specialized journals and by their presentation within the framework of scientific conferences and by presenting them within the framework of national and international profile.

CIOBANU OCTAVIAN

**FUNDAMENTE TEORETICO-PRACTICE ÎN CONTROLUL
VAMAL**

**SPECIALITATEA: 552.03. DREPT FINANCIAR (BANCAR, FISCAL,
VAMAL)**

Autoreferatul tezei de doctor în drept

Aprobat spre tipar: 27.11.2015	Formatul hîrtiei 60x84 1/16
Hîrtie ofset. Tipar ofset.	Tiraj: 40 ex.
Coli de tipar: 1	Comanda nr. ....
